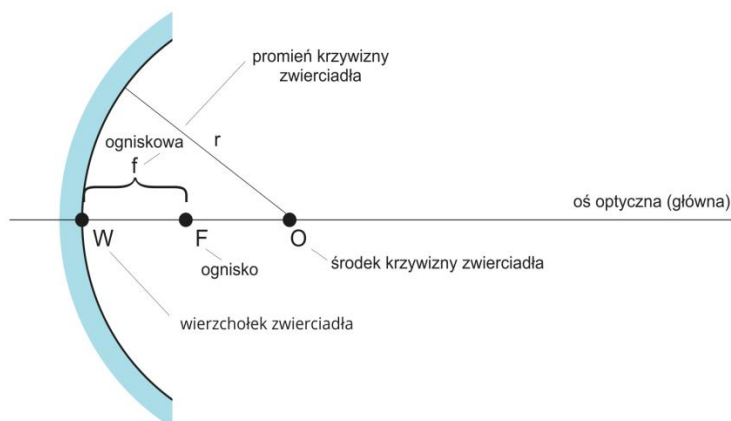

31.03.2020

Temat : Obrazy tworzone przez zwierciadła sferyczne

Cel lekcji : Konstruowanie obrazu powstającego w zwierciadłach wklęsłych.

Dla przypomnienia

W zależności od położenia przedmiotu powstaje jego różny obraz obserwowany w zwierciadle kulistym wklęsłym. Może to być obraz **pozorny** (powstający za powierzchnią zwierciadła) lub **rzeczywisty** (powstający przed powierzchnią zwierciadła), **pomniejszony lub powiększony, prosty lub odwrócony**.

Obraz punktu powstaje w miejscu, gdzie się przetną promienie po odbiciu od zwierciadła (obraz rzeczywisty) lub w tam, gdzie przetną się przedłużenia promieni odbitych (obraz pozorny – podobnie jak w zwierciadle płaskim).

Cechy obrazu w zwierciadłach kulistych wklęsłych

Cechy obrazu w zwierciadłach kulistych wklęsłych		
Położenie przedmiotu (x)	Położenie obrazu (y)	Cechy obrazu powstałego w zwierciadle wklęsłym
odległość przedmiotu mniejsza od ogniskowej $x < f$	obraz za zwierciadłem	pozorny, prosty, powiększony
odległość przedmiotu równa się ogniskowej $x = f$	po odbiciu promienie świetlne biegną równoległe do siebie	brak obrazu
odległość przedmiotu jest większa od ogniskowej i mniejsza od podwójnej ogniskowej $f < x < 2f$ lub $f < x < r$	$y > r$	rzeczywisty, odwrócony, powiększony

odległość przedmiotu równa jest podwójnej ogniskowej $x = 2f$ lub $x = r$	$y = r$	rzeczywisty, odwrócony, ma takie same rozmiary jak przedmiot
odległość przedmiotu większa od podwójnej ogniskowej $x > 2f$ lub $x > r$	$f < y < r$	rzeczywisty, odwrócony, pomniejszony

Powiększenie

Obraz otrzymany za pomocą zwierciadła wklęsłego może być mniejszy od przedmiotu, większy od niego lub być takiej samej wielkości. Mówimy, że obraz może mieć różne powiększenie.

Zapamiętaj!

Powiększenie p definiujemy jako stosunek wysokości powstałego obrazu h_2 do wysokości przedmiotu h_1

$$p = \frac{h_2}{h_1}$$

Powiększenie obrazu można również wyrazić jako iloraz odległości obrazu od zwierciadła i odległości przedmiotu od zwierciadła

$$p = \frac{y}{x} \quad \text{powiększenie} = \frac{\text{odległość obrazu od zwierciadła}}{\text{odległość przedmiotu od zwierciadła}}$$

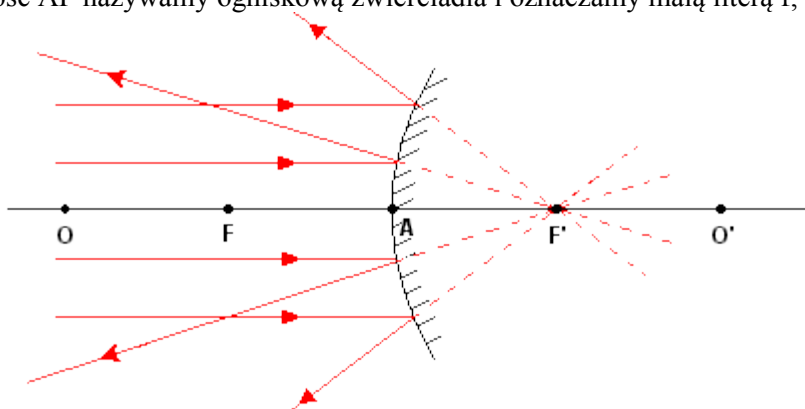
Obraz może być : **powiększony** ($p > 1$), **pomniejszony** ($p < 1$) lub **tej samej wielkości** co przedmiot ($p = 1$)

Obrazy tworzone przez zwierciadła sferyczne wypukłe

Zwierciadło sferyczne wypukłe

Zwierciadło sferyczne wypukłe stanowi zewnętrzną powierzchnię sfery. Skierujmy na nie wiązkę promieni równoległych (rys. 5). Możemy stwierdzić, że:

- przedłużenia promieni świetlnych przecinają się w punkcie F' zwanym ogniskiem pozornym zwierciadła, a długość odcinka $AF' = AF = f$
- odległość AO i AO' jest równa długości promienia sfery (z której "wycięto" zwierciadło) – R
- odległość AF nazywamy ogniskową zwierciadła i oznaczamy małą literą f ,

$$f = R/2$$

rys. 5

Teraz przyjrzymy się jak w zwierciadle wypukłym powstają obrazy i jakie są ich własności zależnie od odległości przedmiotu od zwierciadła. Powtórzmy ponownie niezbędne oznaczenia i wzory:

x – odległość przedmiotu od zwierciadła

h – wysokość przedmiotu

y – odległość obrazu od zwierciadła
H – wysokość obrazu
f – ogniskowa
p – powiększenie

Równanie zwierciadła:

$$\frac{1}{x} + \frac{1}{y} = \frac{1}{f}$$

Powiększenie obrazu:

$$p = y/x = H/h$$

W przypadku zwierciadła sferycznego dla każdej odległości x przedmiotu od zwierciadła możemy stwierdzić następujące fakty:

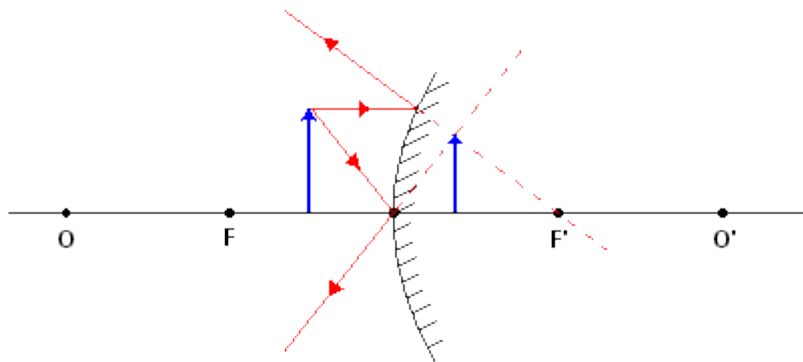
Rodzaj obrazu:

- pozorny; utworzony przez przecięcie przedłużeń promieni świetlnych
- prosty; nie odwrócony
- pomniejszony; $p < 1$

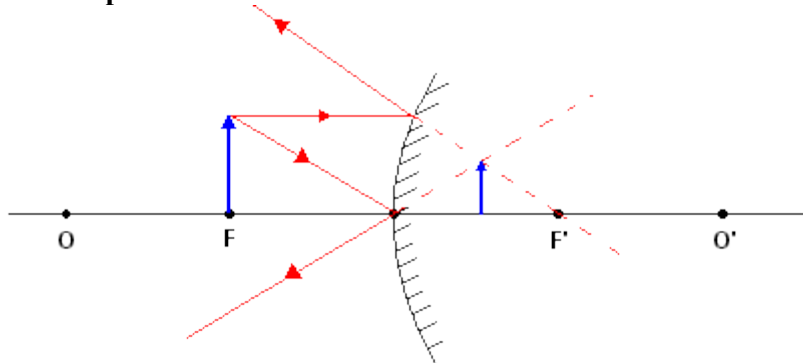
Odległość obrazu:

- $-f < y < 0$; czyli za zwierciadłem powstanie obraz pozorny

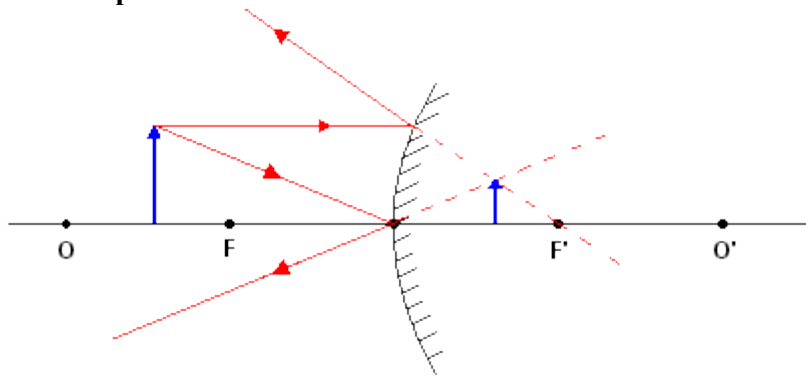
Położenie przedmiotu: $x < f$

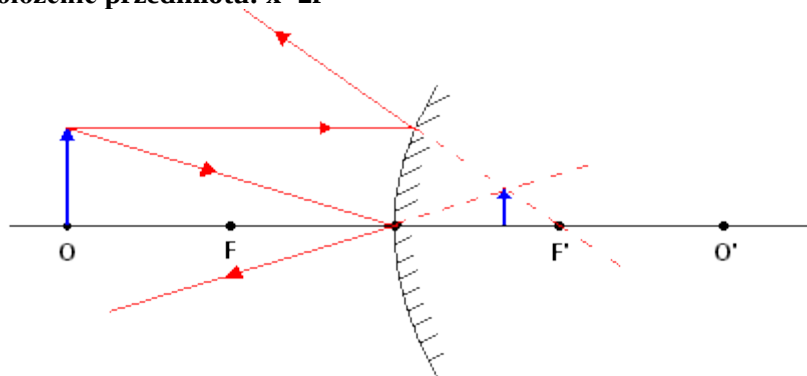
Położenie przedmiotu: $x = f$

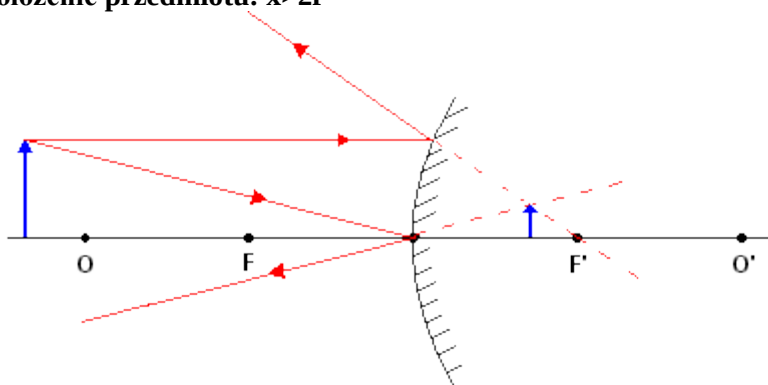
Polożenie przedmiotu: $f < x < 2f$

Polożenie przedmiotu: $x = 2f$

Polożenie przedmiotu: $x > 2f$

Tutaj również musimy pamiętać, że zgodnie z zasadą odwracalności biegu promieni możemy uznać, że obraz jest przedmiotem, a przedmiot jego obrazem.